

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФАРМАКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ РЕЦЕПТУРИ**

МАТЕРІАЛИ

**II науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю на тему «Сучасні аспекти досягнень
фундаментальних та прикладних медико-біологічних напрямків
медичної та фармацевтичної освіти та науки»**

Харків, 17.11.2023

Редакційна колегія

В.В. М'ясоєдов , Т.І.Єрмоленко, О.М.Шаповал

Сучасні аспекти досягнень фундаментальних та прикладних медико-біологічних напрямків медичної та фармацевтичної освіти та науки: матеріали II науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (ХНМУ, Харків, 17 листопада 2023 р.)/Міністерство охорони здоров'я України, Харк. нац. мед. ун-т. – Харків : ХНМУ, 2023. – 366 с.

Матеріали, наведені у збірці, висвітлюють сучасні напрямки та шляхи підвищення якості медичної та фармацевтичної освіти, результати фундаментальних та прикладних наукових досліджень потенційних та нових лікарських засобів, інноваційні підходи підвищення якості фармакотерапії з позиції доказової медицини та управлінські, економічні та організаційні аспекти охорони здоров'я.

Збірка розрахована для широкого кола наукових та практичних працівників медицини та фармації.

Секція 1. Сучасні напрямки та шляхи підвищення якості медичної та фармацевтичної освіти

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Гринь К.В., Пінчук В.А.

Полтавський державний медичний університет. Полтава, Україна.

k.hryn@pdmu.edu.ua, v.pinchuk@pdmu.edu.ua

Резюме

Умови воєнного стану в Україні не дозволяють, на жаль, проводити освітній процес в звичному активному та динамічному режимі. Метою роботи було розглянути нагальні проблеми та особливості освітнього процесу в системі медичної освіти в умовах воєнного стану в Україні. Електронне навчання є одним із видів отримання навчальної інформації на основі використання цифрових, інтернет-технологій. Дистанційний формат навчання дозволяє його продовжувати, не ставити навчання «на паузу», виділяється цінність можливості підтримувати зв'язок викладача та здобувача освіти з будь-якою географічною точкою.

Ключові слова: освітній процес, дистанційний формат, електронне навчання, цифрові та інтернет-технології.

Summary

Unfortunately, the conditions of martial law in Ukraine do not allow the educational process to be conducted in the usual active and dynamic mode. The purpose of the study was to consider the urgent problems and peculiarities of the educational process in the system of medical education under martial law in Ukraine. E-learning is one of the types of educational information based on the use of digital and Internet technologies. The distance learning format allows you to continue learning, not to put it "on hold", and the value of the ability to maintain communication between the teacher and the student with any geographical location is highlighted.

Keywords: educational process, distance learning, e-learning, digital and Internet technologies.

Вступ. Умови воєнного стану в Україні не дозволяють, на жаль, проводити освітній процес в звичному активному та динамічному режимі. Особливо на початку повномасштабного вторгнення навчальні заклади були вимушені перейти на дистанційний режим навчання. Щодо здобувачів вищих навчальних закладів з іноземних держав, то даний контингент студентської молоді й натеper проходить навчання у дистанційному форматі. Навчальний процес з вітчизняними здобувачами освіти, зокрема в Полтавському державному медичному університеті, повернувся до звичного, як для здобувачів освіти, так і для науково-педагогічних працівників, очного режиму навчання. Але, повної впевненості у тому, що під час масивних обстрілів енергетичних об'єктів, чи інших надзвичайних обставин, пов'язаних з військовими діями, не буде потреби у застосуванні дистанційних методів навчання, ми, на жаль, не маємо.

Дистанційний формат навчання в умовах воєнного стану в Україні є вимушеним рішенням, так як дотримання фактору безпеки та збереження життя майбутніх поколінь – беззаперечний пріоритет.

Мета та завдання дослідження: розглянути нагальні проблеми та особливості освітнього процесу в системі медичної освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Матеріали та методи дослідження: аналіз літературних джерел в виділеннях переваг та недоліків дистанційної, зокрема цифрової форми навчання.

Результати та їх обговорення. Цифрові, мобільні та інтернет-технології стали одними з найважливіших «помічників» для проведення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Також вони активно застосовуються і в науковому середовищі для обміну та отримання інформації. Існують різні трактування визначення «Електронного навчання» [8], але актуальність даного виду конекції між викладачем та здобувачем освіти беззаперечна.

Електронне навчання (Е-навчання) – це один із видів отримання навчальної інформації на основі використання цифрових та інтернет-технологій, з використанням матеріалів для навчання в електронному форматі [10]. У деяких визначеннях електронне навчання охоплює більше, ніж пропонування навчальних он-лайн курсів. Наприклад, Yawson D. та Yamoah F. зазначили, що електронне навчання перетворилося з відвідування навчальних онлайн-курсів на використання технології для надання частини або всього курсу навчання, незалежно від місця знаходження здобувача освіти в зручний для нього час. Також Європейська комісія описує електронне навчання як використання нових мультимедійних технологій та Інтернету для підвищення якості навчання шляхом спрощення доступу до засобів і послуг, а також дистанційного обміну та співпраці [12, 13].

Запровадження електронного навчання в освіті, особливо для вищих навчальних закладів, має певну низку переваг, і, враховуючи необхідність збереження безпеки та життя здобувачів освіти, електронне навчання вважається одним із найкращих методів навчання, особливо в надзвичайних умовах [1].

Електронне навчання гнучке, якщо мати на увазі можливість знаходження здобувача освіти в будь-якій віддаленості від закладу освіти та можливість виконання завдань у зручний для себе час (звісно, з урахуванням встановлених викладачем термінів). Навчання за допомогою електронних технологій підвищує ефективність знань і кваліфікації завдяки полегшенню доступу до величезної кількості інформації у мережі Інтернет. Електронне навчання є економічно ефективним у тому сенсі, що здобувачі освіти мають змогу навчатися, не змінюючи місце свого знаходження, а також економічний аспект полягає у можливості залучення до навчання максимальної кількості учнів без потреби у навчальних кімнатах та будівлях навчальних закладів [9]. Навчання за допомогою мобільних та цифрових технологій завжди враховує індивідуальні та особистісні особливості здобувачів освіти. Деякі з них, наприклад, вважають за краще зосередитися на певних частинах курсу, виконуючи завдання поступово,

тоді як інші готові переглянути весь курс [11, 14]. Електронне навчання допомагає компенсувати дефіцит науково-педагогічних співробітників, в той же час ті викладачі, які залучені до електронного навчання мають бути медіаграмотними та обізнаними у цифрових освітніх технологіях [6]. Використання електронного навчання дозволяє самостійно розвиватися. Наприклад, асинхронний спосіб навчання дозволяє кожному студенту навчатися у своєму власному темпі та швидкості. Таким чином, це підвищує задоволеність від навчального процесу та зменшує стрес [4].

Електронне навчання, зважаючи на його переваги при застосуванні в освітньому процесі, також має деякі недоліки.

Навчання за допомогою мобільних та цифрових технологій для певної категорії здобувачів освіти є «пасивним» методом навчання, коли можливість користування цифровими технологіями переважає над когнітивною активністю, а відсутність особистого контакту між викладачем і здобувачем освіти нівелює необхідність вивчення навчального матеріалу. Даний вид навчання розрахований на відповідальних та мотивованих здобувачів освіти. Ступінь засвоєння навчального матеріалу при самостійному опрацюванні матеріалу значно нижча, ніж при наявності роз'яснень, пояснень та інтерпретацій, клінічних прикладів, які наводить викладач під час очного заняття.

Говорячи про формування комунікативних навичок здобувачів освіти, електронне навчання може мати негативний ефект. Спілкування під час цифрового навчання здійснюється виключно шляхом електронного листування або його аналогів. Хоча здобувачі освіти можуть мати відмінні академічні знання, вони можуть не володіти необхідними комунікативними навичками для їх реалізації та застосування на практиці [3, 5, 7,]. Рішенням проблеми формування комунікативних навичок здобувачів освіти можуть бути групові завдання, які вимагають спілкування здобувачів освіти між собою та онлайн-лекції, які супроводжуються активним спілкуванням між викладачами та студентами у навчальному онлайн-середовищі.

Оскільки контроль рівня отриманих знань під час електронного навчання часто проводиться суто на цифровому рівні, об'єктивне оцінювання може бути помилковим, так як верифікувати та фіксувати такий процес, як списування, або запозичення інформації не можливо.

Електронне навчання може спричинити соціальну ізоляцію та розвиток ментальних, емоційних розладів. Методи електронного навчання, які зараз практикуються в освіті, як правило, змушують студентів-учасників займатися самостійним навчанням без міжособистісної взаємодії. У результаті багато студентів і викладачів, які неминуче проводять багато часу в Інтернеті, можуть почати відчувати ознаки соціальної ізоляції через брак людського спілкування в їхньому житті. Соціальна ізоляція та відсутність спілкування часто призводять до кількох проблем із психічним здоров'ям, таких як підвищений стрес, тривога та думки негативного змісту. Рішенням даної проблеми можуть бути: сприяння збільшенню взаємодії між студентами онлайн, використання змішаного режиму

навчання, спостереження та контроль за ознаками соціальної ізоляції здобувачів освіти.

Онлайн-викладачі, як правило, зосереджуються на теоретичних питаннях, а не на практичних навичках, набуття яких в медицині є дуже важливим етапом навчання. Причина цього очевидна – теоретичні лекції значно легше реалізувати в онлайн-навчальному середовищі, ніж подання практичного матеріалу, а особливо відпрацювання практичних навичок. Зрештою, без особистого спілкування реалізація практичних проектів в рамках онлайн-курсів потребує набагато більшого попереднього планування, ніж теоретична підготовка. З метою вирішення даного питання повинні розроблятися ефективні цифрові сервіси для розвитку практичних навичок у студентів онлайн. Але, на чому варто зауважити – в медицині без особистого спілкування та опанування практичного досвіду навчання втрачає сенс [4, 5].

Електронне навчання обмежується певними дисциплінами. Не всі навчальні дисципліни і не всі галузі знань можна ефективно вивчати за допомогою Е-навчання – принаймні, поки що. Е-навчання, як правило, більше підходить для соціальних і гуманітарних наук, ніж для таких наукових галузей, як медицина та інженерія, які вимагають певного практичного досвіду. Жодна кількість онлайн-лекцій не може замінити студентам-медикам набуття навичок медичних маніпуляцій по роботі з пацієнтами. Для таких навчальних галузей, як медична освіта, змішане навчання може стати альтернативою онлайн-навчанню [2].

Також широке запровадження електронного навчання та значне збільшення обсягу часу користування гаджетами здобувачами освіти призводить до збільшення проблем зі здоров'ям: малорухливий спосіб життя призводить до надмірної ваги, постійне користування цифровими гаджетами сприяє зниженню зору, соціальна обмеженість при індивідуальному та онлайн-навчанні відкладає свій негативний відбиток на комунікативних навичках та ментальному здоров'ї.

Висновки. Вплив воєнних дій в Україні відчувають люди по всьому світу, особливо гостро українці, які вимушені були змінити місце проживання, навчання чи роботи. Заклади вищої освіти, безумовно, не змогли уникнути переходу на дистанційну чи змішану форми навчання, університети змушені були трансформувати свою діяльність в онлайн і намагатися планувати невідоме майбутнє. При використанні дистанційного та цифрового формату навчання існують свої переваги, та, безумовно, недоліки. Дистанційний формат навчання позбавляє наукове та навчальне середовище особистого спілкування, обмежує та уособлює здобувачів освіти соціально та особистісно, не дозволяє в повній мірі контролювати якість знань здобувачів освіти, обмежує набуття практичних навичок, що надзвичайно актуально в медичній галузі.

Але, в той же час дистанційний формат навчання дозволяє його продовжувати, не ставити навчання «на паузу», виділяється цінність можливості підтримувати зв'язок викладача та здобувача освіти з будь-якою географічною точкою.

Список літературних джерел:

1. Бажміна Е. А. Актуальність E-LEARNING у вищій школі. Наукова думка інформаційного століття: міжнародна науково-практична конференція, 19 червня 2017 р. Дніпро. 2017. Т. 6. С. 6-8.
2. Гринь В.Г., Рябушко М.М., Гринь К.В., Рябушко Н.О. Дієвість системи адміністрування на факультеті у формуванні особистості майбутнього лікаря. Український стоматологічний альманах. 2021. № 1. С. 103–107. URI: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/15363>
3. Гринь К.В. Інтеграція документальних фото- та відеоматеріалів у післядипломній освіті лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія». Вісник проблем біології і медицини. 2020. 3 (157). С. 178–180. DOI 10.29254/2077-4214-2020-3-157-178-180
4. Гринь К.В., Гринь В.Г., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Ефективний процес навчання – запорука успішного становлення майбутнього лікаря. Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. Полтава, 24 березня 2022 р. Полтава. 2022. С. 76–78. URI: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/17996>
5. Дельва М.Ю., Литвиненко Н.В., Дельва І.І. та ін. Роль критичного мислення у формуванні професійних компетенцій майбутнього лікаря. Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. Полтава, 30 березня 2023 р. 2023. С. 50–52. URI: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/20504>
6. Пінчук В.А., Дельва М.Ю., Гринь К.В., Білько В.В. Формування професійної компетенції здобувачів вищої медичної освіти з використанням інтегрованих та бінарних занять при викладанні клінічних дисциплін. Витоки педагогічної майстерності. 2023. № 31. С. 192–195. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2023.31.283408>
7. Рябушко М.М., Гринь В.Г., Гринь К.В., Саргош О.Д., Драбовський В.С., Рибалка Я.В. Формування основних компетенцій при реалізації ОПП «Медицина» на медичному факультеті №1 Полтавського державного медичного університету. Український журнал медицини, біології та спорту. 2022. № 5 (39). С. 256–262. DOI: 10.26693/jmbs07.05.256
8. Kim B., Park M.J. Effect of personal factors to use ICTs on e-learning adoption: comparison between learner and instructor in developing countries. Inf. Technol. Dev. 2018. № 24. P. 706-732. DOI: 10.1080/02681102.2017.1312244
9. Olasina G. Human and social factors affecting the decision of students to accept e-learning. Interact. Learn. Environ. 2019. № 27. P. 363-376. DOI: 10.1080/10494820.2018.1474233
10. Suzianti A., Paramadini S. A. Continuance intention of e-learning: the condition and its connection with open innovation. J. Open Innov. Technol. Mark. Complex. 2021. № 7. P. 97. DOI: 10.3390/JOITMC7010097
11. Szymkowiak A., Melović B., Dabić M., Jeganathan K., Kundi G.S. Information technology and Gen Z: the role of teachers, the internet, and technology

in the education of young people. Technol. Soc. 2021. № 65: 101565. DOI: 10.1016/j.techsoc.2021.101565

12. Valencia-Arias A., Chalela-Naffah S., Bermúdez-Hernández J. A proposed model of e-learning tools acceptance among university students in developing countries. Educ. Inf. Technol. 2019. № 24. P. 1057-1071. DOI: 10.1007/s10639-018-9815-2

13. Yawson D.E., Yamoah F.A. Understanding satisfaction essentials of E-learning in higher education: a multi-generational cohort perspective. Heliyon. 2020. № 6. DOI: 10.1016/j.heliyon.2020.e05519

14. Yekefallah L., Namdar P., Panahi R., Dehghankar L. Factors related to students' satisfaction with holding e-learning during the Covid-19 pandemic based on the dimensions of e-learning. Heliyon. 2021. № 7: e07628. DOI: 10.1016/j.heliyon.2021.e07628

**ЗМІСТ
CONTENTS**

	Стор.
Артюх Т.О. ІНСТРУМЕНТИ ФАСИЛІТАЦІЇ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АПТЕЧНОГО ЗАКЛАДУ	3
Білан О.А., Л.Г. Новикова Л.Г., Марченко-Толста К.С. БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАРМАЦЕВТА	5
Бондарев Є.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	10
Бровченко А. К., Зарічкова М.В., Мішина І.Ю. ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАРМАЦЕВТІВ ЯК УМОВА ПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ	12
Годован В.В., Кресюн В.Й. МЕМБРАНОПРОТЕКТОРНА АКТИВНІСТЬ НІАЦИН-ОКСІЕТИЛІДЕНДИФОСФОНАТОГЕРМАНАТУ	15
Гринь К.В., Пінчук В.А. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	17
Єрмоленко Т.І., Бутко Я.О., Дорошенко О.М. «ФАРМАКОНАГЛЯД: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА БЕЗПЕКА ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ» ПЕРСПЕКТИВНА ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ	23
Єрмоленко Т.І., Шаповал О.М. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РАНОЗАГОЮВАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ КВЕРЦЕТИНУ ДЛЯ МІСЦЕВОГО ЛІКУВАННЯ ОПІКОВИХ РАН	25
Квітчата Г.І., Бондарев Є.В. БІОІДЕНТИЧНА ГОРМОНАЛЬНА ТЕРАПІЯ	27
Коляда О. М., Скляр А. І., Коляда Т. І. МАРКЕРИ БАКТЕРІЙНОЇ ІНФЕКЦІЇ ТА ЦИТОКІНОВИЙ ПРОФІЛЬ ПРИ РІЗНИХ ФОРМАХ ПЕРЕБІГУ ЗАПАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЛЕГЕНЬ	28
Кравченко В.М., Сенюк І.В., Щербак О.А. ВИКОРИСТАННЯ РЕАЛЬНИХ ДОКАЗІВ ЩОДО ЛІКУВАННЯ МЕДИЧНИМ КАНАБІСОМ	29
Кравченко В.М., Іванченко Н.О., Яворська В.С., Гуторка М.О. ФАРМАКОЛОГІЧНА АКТИВНІСТЬ МЕДИЧНОГО КАНАБІСУ	35